

Arborisico's in de branche

Evenementen

Hoofddorp, TNO Arbeid, Juli 2002

Zoekprofiel Evenementen

Nationaal:

TNO Arbeid catalogus en de catalogus van het Ministerie van SZW

Eerst wordt de classificatiecode genoemd en daarachter tussen haakjes de omschrijving.

SBI code = 927 en 923

UDC Code = 331-057.16 (personeel, werknemers)

UDC Code = 331.82* (arbeidsomstandigheden, werkomstandigheden, werkomgeving)

UDC Code = 351.78 (openbare veiligheid)

UDC Code = 379.84 (openlucht recreatie)

UDC Code = 796/799 (sportbeoefening) en samenvatting evenement*

UDC Code = 331 (arbeid)

UDC Code = 614.8-02 (bedrijfsongevallen)

Samenvatting of titel = evenement(en), openlucht, buitenevenement(en), festival(s) en concert(en) in combinatie gezocht met de trefwoorden (UDC Code's) arbeidsomstandigheden, werkomstandigheden, veiligheid

Picarta en internet gezocht op de trefwoorden en op combinatie's van onderstaande woorden Arbeidsomstandigheden, werkomstandigheden, veiligheid, ongelukken, evenement(en), openlucht, buitenevenement(en), festival(s) en concert(en)

Internationaal gezocht in Medline en OSH databestanden. De OSH bestanden bestaan o.a. uit de database van de International Labour Organisation (ILO), Niosh, Health Safety Executive (HSE)

Engelstalige trefwoorden:

Outdoor event*, festival*, open-air event*, open-air performance, open-air popconcert, open-air theatre, public event*, concerts, occupational health, occupational safety, working condition(s), hazard(s), safety, accident(s), worker(s), employee(s)

Inleiding

De evenementensector houdt zich bezig met een grote verscheidenheid aan vermaak. Daardoor zijn ook de bedrijven die bij de uitvoering betrokken zijn zeer verschillend. De snelle groei van vooral de dance- en muziekfestivals, zowel in aantal als in omvang, maken de arbeidsomstandigheden in de sector tot een groeiend probleem. Daarnaast wordt het werk steeds complexer en daarmee gevaarlijker. Valgevaar en gehoorbeschadiging zijn de twee belangrijkste arborisico's in de sector. Door de grote variatie van vele kleine ondernemingen en het ontbreken van een overkoepelende brancheorganisatie is het lastig om in de evenementensector tot een structurele arbozorg te komen.

Het is van groot belang om vóór de organisatie van een groot evenement de locatie uitgebreid te verkennen en daarop gepaste maatregelen te nemen en (hulp)middelen in te zetten. Als deze kennis en maatregelen ontbreken kan dat bij eventuele ongevallen of rampen grote gevolgen hebben voor publiek en medewerkers.

Medewerkers bij concerten en muziekfestivals worden regelmatig blootgesteld aan een te hoge geluidsbelasting en bij evenementen die in een hal of ander (groot) gebouw worden georganiseerd kunnen medewerkers afhankelijk van de omstandigheden hinder ondervinden van koude, warmte, luchtvochtigheid en tocht.

In de evenementensector gebruiken “riggers” oftewel klimmers hoogwerkers voor het bevestigen van materiaal. Door het werken op (grote) hoogte bestaat het risico op valgevaar. Medewerkers die belast zijn met de op- en afbouw van podia, tribunes, afrastering, licht- en geluidsinstallaties kunnen risico's lopen op fysieke belasting, op ongevallen (valgevaar) en op schadelijke blootstelling aan zonnestralen.

Voor veel medewerkers in de sector is overwerken is zelden een bezwaar. Bovendien hebben deze medewerkers vaak meer dan één baan. Technici bijvoorbeeld maken in het theaterseizoen al veel overuren. In de zomer draaien ze ook nog eens mee bij andere evenementen.

In 1998 en 1999 heeft de Arbeidsinspectie onderzoek verricht bij diverse festivals. Hieruit kwam naar voren dat bij evenementen arbozorg niet voldoende aandacht krijgt. In de zomer van 2002 organiseert de Arbeidsinspectie een speciaal project gericht op evenementen. In de gemeente Eindhoven is een veiligheidsmatrix ontwikkeld waarmee beoordeeld kan worden of een evenement verantwoord kan plaatsvinden. Bij grote evenementen formeert de gemeente Eindhoven een projectteam waarin naast de gemeentelijke diensten ook de organisator zitting heeft.

Naar aanleiding van de gebeurtenissen bij Dance Valley in augustus 2001 in Spaarwoude heeft het NIBRA een **Handreiking Publieksevenementen** opgesteld die als uitgangspunt en checklist kan dienen voor de veiligheid bij evenementen.

1 Arbozorg en arbeidsorganisatie

Risicogroepen en effecten:

Evenementen zijn een winstgevende markt. Mensen willen in toenemende mate worden vermaakt tijdens weekenden en vakanties, waarbij ze bereid zijn veel geld uit te geven. Het aantal organisatiebureaus van evenementen groeit. Achter grote, bekende muziekfestivals staan zeer professionele organisaties, maar bij kleinere evenementen ontbreekt het vaak aan voldoende kennis en geld om de veiligheid te garanderen. En dan is er nog een duidelijk onderscheid tussen algemene veiligheid voor publiek en medewerkers, waar wellicht goed is over nagedacht, en een structureel arbo- en veiligheidsbeleid specifiek gericht op de medewerkers van evenementen, waar het vaak aan ontbreekt.

De evenementensector houdt zich bezig met een grote verscheidenheid aan vermaak: van mega-dancefestivals tot lokale sporttoernooien en plaatselijke theaterfestivals. Door deze verscheidenheid zijn ook de bedrijven die bij de uitvoering betrokken zijn zeer verschillend. De snelle groei van vooral de dance- en muziekfestivals, zowel in aantal als in omvang, maken de arbeidsomstandigheden in de sector tot een groeiend probleem. Veel medewerkers maken teveel uren, gelokt door de goede verdiensten van het festivalwerk.

Daarnaast wordt het werk steeds complexer en daarmee gevaarlijker. Er zijn meer motoren, meer lampen en de afstemming van diverse componenten van de licht- en geluidssystemen stelt hogere eisen. Beveiliging op elektrotechnisch gebied vergt meer aandacht, maar technici en andere medewerkers moeten ook meer klimmen om lampen of boxen op te hangen of apparatuur tijdens concerten bij te regelen. Hierdoor is het risico op vallen groter. Ook staan medewerkers vaker bloot aan een te hoge geluidsbelasting. **Valgevaar** en **gehoorbeschadiging** zijn daardoor de twee belangrijkste arborisico's in deze sector.

Door de grote variatie van vele kleine ondernemingen en het ontbreken van een overkoepelende brancheorganisatie is het lastig om in de evenementensector tot een structurele arbozorg te komen. De sector kent meerdere koepelorganisaties waarin evenementenbureaus zich verenigen. Zo zijn er onder meer de Vereniging van Buitensport Ondernemingen Nederland (www.vebon.nl) een brancheorganisatie voor bedrijven die in binnen- en/of buitenland buitensportevenementen organiseren, de VECTA (www.vecta.nl) staat voor Vereniging van organisatoren van evenementen, concerten en theateractiviteiten en de Vereniging van exploitanten van tentoonstellings- en evenementenaccommodaties (www.veta.nl), een samenwerkingsverband van vooraanstaande tentoonstellings- en evenementenaccommodaties in Nederland.

Een risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E) ontbreekt veelal in de sector. Eén van de argumenten van de sector daarvoor is dat er geen arboregels zijn die rekening houden met de specifieke kenmerken van het werk.

Risicofactoren en preventiemaatregelen:

Risicofactoren	Preventiemaatregelen
Ontbreken van een RI&E	Met het arborisico valgevaar als uitgangspunt opstellen van risico's met bijvoorbeeld gebruikmaking van de regels die in de steigerbouw gelden en van artikel 3.16 van het Arbobesluit: bij valgevaar moeten medewerkers (...) doelmatige veiligheidsgordels dragen met vanglijnen van voldoende sterkte, of moeten andere technische middelen worden toegepast. Verder is het inschakelen van een arboadviesbureau dat zich specifiek richt op de evenementensector een mogelijkheid (zie ook Hoofdstuk 12). Opstellen en toepassen van een risico-inventarisatie en –

	<p>evaluatie (RI&E) in 5 stappen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vaststellen van de mogelijke risico's op grond van: eigen en andermans ervaringen; informatie van branche-organisaties; adviezen van onderzoeksbureaus, brandweer en andere relevante organisaties; technische informatie van ontwerpers; normen; wetgeving; eigen richtlijnen; 2. Vaststellen wie kans loopt op een ongeval en waardoor; 3. In details uitwerken hoe ernstig elk risico is en of er voldoende voorzorgsmaatregelen zijn getroffen. Zo nodig nemen van meer maatregelen. Hoe groter het risico, hoe intensiever maatregelen en controle; 4. Alle bevindingen, maatregelen, controles en gebeurtenissen vastleggen in een soort logboek; 5. Regelmatige evaluatie van de RI&E. Zo nodig wijzigen of aanpassen van de RI&E n.a.v. een gebeurtenis/ongeval, renovatie, wijziging van apparatuur/installaties enz.
<p>Ontbreken van een gestructureerde arbo- en/of veiligheidszorg</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Arbozorg tot onderdeel van de totale organisatie van het evenement maken; • Bij planning en management van een evenement een gezondheids- en veiligheidsplan en/of een RI&E opstellen; • Als organisator van het festival ook eisen stellen op arbo- en veiligheidsgebied aan de bedrijven die aan het festival meewerken; • Inzetten van beveiligingsmedewerkers, hekken, brandblussers, EHBO'ers en duidelijke organisatie- en communicatiestructuren ("wie belt wie en wie beslist waarover"); • Opstellen van een mobiliteits- en rampenplan; • Alle medewerkers (van het organiserend bedrijf zelf als van andere bedrijven) voldoende informeren over veiligheid en gezondheid op het werk gedurende het evenement.

2 Inrichting arbeidsplaatsen

(o.a. vluchtwegen, kleedruimtes en bouwkundige voorzieningen)

Risicogroepen en effecten:

Het is van groot belang om vóór de organisatie van een groot evenement de locatie uitgebreid te verkennen en daarop gepaste maatregelen te nemen en (hulp)middelen in te zetten. Als deze kennis en maatregelen ontbreken kan dat bij eventuele ongevallen of rampen grote gevolgen hebben voor publiek en medewerkers.

In de evenementensector gebruiken “**riggers**” oftewel klimmers hoogwerkers voor het bevestigen van materiaal. Door het werken op (grote) hoogte bestaat het risico op valgevaar. Ook bij het werken of bevestigen aan de “truss”, de horizontale stelling waaraan lichtbakken en geluidsspeakers hangen bestaat het risico van vallen.

Risicofactoren en preventiemaatregelen:

Risicofactoren	Preventiemaatregelen
Onvoldoende kennis van locatie en onvoldoende daarop toegesneden middelen en maatregelen	<ul style="list-style-type: none">• Openluchtevenementen laten plaatsvinden op een daartoe geschikt terrein, d.w.z. niet drassig, vlak en berekend op het draagvlak van de op te bouwen installaties en op het te verwachten aantal toeschouwers;• Nagaan of de infrastructuur (wegen, bruggen, dijken, transportmiddelen, parkeermogelijkheden) geschikt is om de toeschouwers op de locatie te ontvangen, maar ook om ze in noodsituaties snel te kunnen (laten) evacueren;• Opstellen van een mobiliteits- en rampenplan;• Aanwezigheid van voldoende nooduitgangen die ook duidelijk gemarkeerd (verlicht) en herkenbaar zijn;• Nagaan of er voldoende ambulance- en hulpdiensten in de directe nabijheid van het evenement beschikbaar zijn;• Zorgen voor voldoende voorzieningen op de locatie, zoals toiletten, drinkwater, elektriciteit, rookmelders, blusmiddelen, communicatie- en informatiemiddelen;• Beveiliging en afscherming van elektrische en mechanische installaties;• Medewerkers instrueren over de juiste handelwijze in noodsituaties.
Werken op hoogte	<ul style="list-style-type: none">• Gebruik maken van deugdelijke en goedgekeurde klimmaterialen en een harnasgordel;• Zowel gebruik maken van verticale lijnen, waaraan een medewerker bij een val blijft hangen, als van horizontale lijnen, om bijvoorbeeld bij het werk aan de “truss” veiliger van de ene naar de andere kant van een opbouw te lopen;• Evenementen laten plaatsvinden op locaties met vaste installaties (bijv. evenementenhallen) waar riggers zich tijdens de opbouw beter aan kunnen vastmaken

3 Gevaarlijke stoffen

Risicogroepen en effecten:

Geen informatie aangetroffen

Risicofactoren en preventiemaatregelen:

Risicofactoren	Preventiemaatregelen
-	-

4 Biologische agentia

Risicogroepen en effecten:

Geen informatie aangetroffen.

Risicofactoren en preventiemaatregelen:

Risicofactoren	Preventiemaatregelen
-	-

5 Fysieke belasting

Risicogroepen en effecten:

Geen informatie aangetroffen.

Risicofactoren en preventiemaatregelen:

Risicofactoren	Preventiemaatregelen
-	-

6 Fysische factoren

(o.a. geluid, trillingen, straling, klimaat, verlichting en uitzicht)

Risicogroepen en effecten:

Medewerkers bij concerten en muziekfestivals worden regelmatig blootgesteld aan een te hoge geluidsbelasting. Een probleem is dat veel medewerkers die muziek als iets positiefs ervaren en daartegen helemaal niet beschermd willen worden. De muziek is zelfs een reden om medewerker bij een dergelijk evenement te worden.

Bij evenementen die in een hal of ander (groot) gebouw worden georganiseerd kunnen medewerkers (en toeschouwers) afhankelijk van de omstandigheden hinder ondervinden van koude, warmte, luchtvochtigheid en tocht.

Risicofactoren en preventiemaatregelen:

Risicofactoren	Preventiemaatregelen
Hoge geluidsbelasting bij concerten en muziekfestivals	Medewerkers otoplastieken laten dragen. Deze worden op maat gemaakt en dempen slechts een deel van het geluid. Hierdoor is het mogelijk om met elkaar te praten en ook voldoende van de muziek te horen. Verder is het aan te bevelen medewerkers over gehoorschade te informeren en ze bijvoorbeeld regelmatig werk op een andere plaats te laten uitvoeren op geruime afstand van de geluidsbron. Indien mogelijk de uitvoerende artiest(en) verzoeken om de geluidsbelasting te beperken.
Onaangename temperaturen, tocht en/of luchtvochtigheid in gesloten ruimten.	Zich op de hoogte stellen van het binnenklimaat van een gebouw bij de organisatie van een evenement. De voorkeur heeft een gebouw met air-conditioning. Anders is het van belang om goede klimatologische omstandigheden, middels ventilatie-, en warmtevoorzieningen, tot stand te brengen.

7 Arbeidsmiddelen

(o.a. gereedschappen, machines)

Risicogroepen en effecten:

In de evenementensector gebruiken “riggers” oftewel klimmers hoogwerkers voor het bevestigen van materiaal. Door het werken op (grote) hoogte bestaat het risico op valgevaar. Elektrische en/of mechanische apparatuur kan een veiligheidsrisico vormen voor zowel publiek als medewerkers van evenementen. Een ander risico vormt de diversiteit van de apparatuur. Bij elk nieuw evenement kan weer van geheel andere (elektrische) apparatuur gebruik gemaakt worden, waarmee dezelfde medewerkers ook moeten werken.

Risicofactoren en preventiemaatregelen:

Risicofactoren	Preventiemaatregelen
Met behulp van hoogwerkers bevestigen van materiaal op (grote) hoogte	Gebruik maken van deugdelijke en goedgekeurde klimmaterialen en een harnasgordel.
Gebruik van (diverse) elektrische en mechanische apparatuur	<ul style="list-style-type: none">• Checklist gebruiken en toepassen voor werking, onderhoud en veiligheid van de apparatuur;• Goede gedragscode, instructies en procedures voor personeel;• Juiste afstemming tussen de beveiligingen van apparatuur en de uit te voeren veiligheidsacties van de medewerkers bij die apparatuur.• Een algemene veiligheidsinstructie en –procedure voor medewerkers en een instructie en procedure per apparaat opstellen.

8 Specifieke werkzaamheden (zoals laden, lossen, onderhoud, asbestsloop e.d.)

Risicogroepen en effecten:

Medewerkers die belast zijn met de op- en afbouw van podia, tribunes, afrastering, licht- en geluidsinstallaties en andere accommodaties zijn vooral te vinden op openluchtlocaties waar een eenmalig (één- of meerdaags) evenement plaatsvindt. Deze medewerkers lopen door de specifieke en uiteenlopende aard van hun werkzaamheden een verhoogde risicokans: fysieke belasting kan ontstaan door onnodig en zwaar tillen en verplaatsen; kans op ongevallen (valgevaar) is groter bij het niet of onvoldoende rekening houden met veiligheidsaspecten; langdurige blootstelling aan zonnestralen kan tot huidklachten leiden.

Risicofactoren en preventiemaatregelen:

Risicofactoren	Preventiemaatregelen
Op- en afbouwwerkzaamheden bij (buiten)evenementen	<ul style="list-style-type: none">• Bij de werkzaamheden til- en transportmiddelen gebruiken om fysieke belasting van medewerkers maximaal te beperken;• Bij de werkzaamheden het transporteren van materialen en de op- of afbouw ervan zo veel mogelijk van elkaar gescheiden laten plaatsvinden;• Vermijden van langdurige blootstelling aan de (zomer)zon en/of beschermende kleding dragen;• Medewerkers aanmoedigen om onveilige werksituaties te melden;• Een nieuw geconstateerde onveilige werksituatie direct in een veiligheidsprocedure verwerken;• Een veiligheidsbeleid en een werknemerstraining ontwikkelen waarin een duidelijk link bestaat tussen onveilig gedrag en het risico op ongelukken of rampen.

9 Persoonlijke beschermingsmiddelen en veiligheids- en gezondheidssignalering

Risicogroepen en effecten:

Riggers (klimmers) die bij het bevestigen van materiaal op (grote) hoogte een enkele gordel rond borst of heupen dragen hebben een verhoogde kans op een ongeval, omdat ze bij een eventuele val uit deze gordel kunnen schieten.

Medewerkers en uitvoerende artiesten op het evenement zijn een risicogroep als zij niet of onvoldoende op de hoogte zijn van de veiligheids- en gezondheidssituatie op of rond de organisatie van het evenement.

Risicofactoren en preventiemaatregelen:

Risicofactoren	Preventiemaatregelen
Het dragen van een enkele gordel rond borst of heupen	Uitsluitend dragen van full-body harnas oftewel harnasgordels.
Onvoldoende veiligheids- en gezondheidsvoorlichting op of rond het evenement	<ul style="list-style-type: none">• Aanwezigheid van voldoende nooduitgangen die ook duidelijk gemarkeerd (verlicht) en herkenbaar zijn;• Medewerkers instrueren over de juiste handelwijze in noodsituaties;• Uitreiken van een plattegrond van de locatie waar het evenement plaatsvindt met daarop artiesteningang, podia, nooduitgangen en andere voorzieningen;• Vervaardigen van een “draaiboek” waarin niet alleen het programma van het evenement staat vermeld, maar ook gezondheids- en veiligheidsrichtlijnen. <p>Verder is instructie/voorlichting aan alle medewerkers van groot belang, met name voor wat betreft:</p> <ul style="list-style-type: none">• Nieuwe maatregelen/procedures;• Informatie en instructie/opleiding over bedrijfsveiligheid en –gezondheid;• Nieuwe technologieën;• Nieuwe wet- en regelgeving;• Adviezen van deskundigen.

10 Werktijden, overwerk en werkdruk

Risicogroepen en effecten:

Veel technici en andere medewerkers in de evenementensector hebben van hun hobby hun beroep gemaakt. Overwerken is bij hen zelden een bezwaar. Bovendien hebben veel medewerkers meer dan één baan. Vaak maken technici in het theaterseizoen al veel overuren. In de zomer draaien ze ook nog eens mee bij andere evenementen.

Veel overwerk kan leiden tot oververmoeidheid, waardoor het concentratievermogen afneemt en het risico op ongevallen toeneemt.

Risicofactoren en preventiemaatregelen:

Risicofactoren	Preventiemaatregelen
Het maken van (veel) overuren	Hanteren van een werk- en rustschema en van een rouleerschema. Medewerkers wijzen op de risico's van oververmoeidheid.

11 Agressie en geweld, seksuele intimidatie

Risicogroepen en effecten:

Geen informatie aangetroffen.

Risicofactoren en preventiemaatregelen:

Risicofactoren	Preventiemaatregelen
-	-

12 Overige: activiteiten ter verbetering in en door de branche

Risicogroepen en effecten:

In 1998 heeft de **Arbeidsinspectie** naar aanleiding van klachten **onderzoek verricht bij diverse festivals**. In 1999 zijn wederom **inspecties** uitgevoerd bij vier landelijke festivals, verzorgd door verschillende organisatoren. Hieruit kwam naar voren dat bij evenementen arbozorg niet voldoende aandacht krijgt. Toch beseffen organisatoren van grote evenementen als Lowlands dat zorg voor goede arbeidsomstandigheden er gewoon bij hoort en stellen zij ook eisen aan bedrijven die meewerken aan het festival. Daarnaast is er overleg over het oprichten van een brancheorganisatie en zijn er inmiddels arboadviesbureaus op de markt die zich specifiek richten op de evenementensector.

In de zomer van 2002 organiseert de **Arbeidsinspectie** een **speciaal project gericht op evenementen**. Tijdens het congres Festivak op 4 februari 2002 in Rotterdam was de centrale stelling van Landelijk Coördinator Stefan Segboer: “publieksveiligheid is onmogelijk zonder goede arbozorg”

Segboer legde tijdens het congres uit dat de Arbowet óók geldt voor evenementen en dat er dus voor een evenement, hoe klein het in principe ook is, een RI&E gemaakt moet worden. Verder moeten er afspraken bestaan tussen samenwerkende werkgevers en moet er bij grote evenementen toezicht zijn op naleving van de arbowet. Directe aanleiding voor zijn betoog was het feit dat er een landelijk inspectieproject op komst is waarbij zowel indoor als outdoor evenementen zoals popfestivals bezocht zullen worden. De inspectie gaat daarbij vooral letten op twee dingen: 1) is er een risico-inventarisatie, en 2) risico's tijdens de opbouw en afbouw. Publieksveiligheid en arbeidsveiligheid hebben veel raakvlakken. Dat maakte hij duidelijk met voorbeelden zoals de veiligheid van elektrotechnische installaties, de installaties die boven mensen gehesen worden, het werken met vuurwerk, enzovoort. Arbo zal in de toekomst volgens Segboer integraal onderdeel moeten zijn van elk evenementendraaiboek. Gemeenten en organisatoren doen er dan ook goed aan zich ervan te vergewissen dat hun leveranciers 'arboproof' werken. Nadeel is dat de kennis op het gebied van evenementen en veiligheid binnen gemeenten nogal wisselend is.

In de gemeente Eindhoven is een **veiligheidsmatrix** ontwikkeld waarmee beoordeeld kan worden of een evenement verantwoord kan plaatsvinden. In een vroeg stadium kan bijvoorbeeld worden vastgesteld of tijd en plaats geschikt zijn, of de organisator voldoende competent is. Bij grote evenementen formeert de gemeente Eindhoven een projectteam waarin naast de gemeentelijke diensten ook de organisator zitting heeft. Voor een groot publieksevenement moet het volgende op tafel liggen: een mobiliteitsplan, een veiligheidsplan, een gezondheidsplan, een milieuplan, en een restplan (arbo, Keuringsdienst van Waren, verzekeringen).

De hoofdconclusie van een rapport van het Nederlands Instituut voor Brandweer en Rampenbestrijding (**NIBRA**) over de fouten die bij de organisatie van het evenement Dance Valley in augustus 2001 in Spaarnwoude zijn gemaakt is dat er sprake is geweest van onderschatting en gebrek aan regie. Opvallend is dat er volgens het NIBRA te veel is gewerkt op basis van vertrouwen. De organisatie, de gemeente en de politie kenden elkaar van voorgaande jaren en iedereen ging er van uit dat alles wel goed zou komen. Daardoor vond bijvoorbeeld geen toetsing plaats van het vervoersplan - het werd niet expliciet besproken, laat staan doorgerekend door een gespecialiseerd instituut. Ook bleken door verschillende betrokkenen verschillende draaiboeken gehanteerd te worden, was er vooraf geen risico-analyse gemaakt, en lag er slechts een mager rampenplan klaar. Vanuit het specifieke geval Dance Valley heeft het NIBRA een **Handreiking Publieksevenementen** opgesteld die als uitgangspunt en checklist kan dienen voor de veiligheid bij evenementen.

Risicofactoren en preventiemaatregelen:

Risicofactoren	Preventiemaatregelen
-	-

Bronnen:

1 Arbozorg en arbeidsorganisatie

- * **Health and safety executive**
The event safety guide : a guide to health, safety and welfare at music and similar events
Norwich : HSE Books, 1999 (2nd ed.)
(HSG 195)
- * **Fairgrounds and amusementparks : guidance on safe practice**
Norwich : HSE Books, 2000
- * **Steentjes, A.**
Aandacht voor arbo in evenementenbouw : specifieke regelgeving ontbreekt nog.
In: Arbeidsomstandigheden 77(2001) no. 10, p. 6-9
- * **Husslage, B.**
Ervaring Dance Valley dwingt tot verbetering veiligheid evenementen.
In: Alert 18(2001) no. 10, p. 6-8
- * Internetbron: www.highprofile.nl : portaalsite voor de evenementenbranche

2 Inrichting arbeidsplaatsen

- * **Health and safety executive**
The event safety guide : a guide to health, safety and welfare at music and similar events
Norwich : HSE Books, 1999 (2nd ed.)
(HSG 195)
- * **Steentjes, A.**
Aandacht voor arbo in evenementenbouw : specifieke regelgeving ontbreekt nog.
In: Arbeidsomstandigheden 77(2001) no. 10, p. 6-9
- * **Husslage, B.**
Ervaring Dance Valley dwingt tot verbetering veiligheid evenementen.
In: Alert 18(2001) no. 10, p. 6-8

3 Gevaarlijke stoffen

-

4 Biologische agentia

-

5 Fysieke belasting

6 Fysische factoren

- * **Health and safety executive**

The event safety guide : a guide to health, safety and welfare at music and similar events
Norwich : HSE Books, 1999 (2nd ed.)
(HSG 195)

7 Arbeidsmiddelen

- * **Health and safety executive**
The event safety guide : a guide to health, safety and welfare at music and similar events
Norwich : HSE Books, 1999 (2nd ed.)
(HSG 195)
- * **Fairgrounds and amusementparks : guidance on safe practice**
Norwich : HSE Books, 2000
- * **Steentjes, A.**
Aandacht voor arbo in evenementenbouw : specifieke regelgeving ontbreekt nog.
In: Arbeidsomstandigheden 77(2001) no. 10, p. 6-9

8 Specifieke werkzaamheden

- * **Health and safety executive**
The event safety guide : a guide to health, safety and welfare at music and similar events
Norwich : HSE Books, 1999 (2nd ed.)
(HSG 195)
- * **Fairgrounds and amusementparks : guidance on safe practice**
Norwich : HSE Books, 2000

9 Persoonlijke beschermingsmiddelen en veiligheids- en gezondheidssignalering

- * **Health and safety executive**
The event safety guide : a guide to health, safety and welfare at music and similar events
Norwich : HSE Books, 1999 (2nd ed.)
(HSG 195)
- * **Fairgrounds and amusementparks : guidance on safe practice**
Norwich : HSE Books, 2000
- * **Steentjes, A.**
Aandacht voor arbo in evenementenbouw : specifieke regelgeving ontbreekt nog.
In: Arbeidsomstandigheden 77(2001) no. 10, p. 6-9

10 Werktijden, overwerk en werkdruk

- * **Steentjes, A.**
Aandacht voor arbo in evenementenbouw : specifieke regelgeving ontbreekt nog.
In: Arbeidsomstandigheden 77(2001) no. 10, p. 6-9

11 Agressie en geweld, sexuele intimidatie

12 Overige: activiteiten ter verbetering in en door de branche

- * **Steentjes, A.**
Aandacht voor arbo in evenementenbouw : specifieke regelgeving ontbreekt nog.
In: Arbeidsomstandigheden 77(2001) no. 10, p. 6-9
- * **Husslage, B.**
Ervaring Dance Valley dwingt tot verbetering veiligheid evenementen.
In: Alert 18(2001) no. 10, p. 6-8
- *
Internetbron: www.zichtlijnen.nl
Nieuwsbrief Arbonieuws – zaterdag 9 februari 2002

Literatuur verwerkt t/m april 2002